

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIV TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR
VAZIRLIGI

ALISHER NAVOIY NOMIDAGI TOSHKENT DAVLAT
O'ZBEK TILI VA ADABIYOTI UNIVERSITETI

FALSAFA
FANI BO'YICHA
SILLABUS

Bilim sohasi: 200 000 – San'at va gumanitar fanlar
Ta'lim sohasi: 230 000 – Tillar
Ta'lim yo'nalishi: 60230300 – Matnshunoslik va adabiy manbaxshunoslik (o'zbek tili)

Fan/modul kodi	Fan/modul turi	Ta'lim tili		Ishlab chiqqan o'quv yili					
<i>E11204</i>	ma'buluri	o'zbek		2023/2024					
Semestr	Har bir semestrdaqi fan/modulning nomi	ECTS - Kreditlar	Haftalik dars soatlari			Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)		
			O'quv mashg'ulotlari (soat)						
2	Falsafa	4	4	60	30	30	0	60	120
	Jami:	4	4	60	30	30	0	60	120

Fan maqsadi (FM)

Fanning maqsadi mazkur Sillabus asosida tavsiflaydi. Ushbu fan talabalariga tashkilotlarda personalga (jamoa) rahbarlik qilish amaliy ko'nikmalarini ishlab chiqish uchun nazariy va amaliy asos beradi. Maqsadlar talabalarga quyidagilarni o'rganish imkonini beradi: talabalar dunyoviy, falsafiy va diniy bilimlarni o'rganishi asosida, bu bilimlardan ijtimoiy hayotda maqsadli foydalanish va to'g'ri fikrlash mahoratini shakllantirishdan iborat:

Fanni o'zlashtirish uchun zarur boshlang'ich bilimlar	
1.	Tarbiya fani (302 KL 36)
2.	Miliy g'oya va ma'naviyat asoslari (302 MMA 14)
3.	Tarix (302 UEYT 15)
4.	Dinshunoslik DIN B204

Ta'lim natijalari (TN)

Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

- dunyo haqidagi eng qadimgi va zamonaviy falsafiy bilimlarni o'rganish asosida professional faoliyatini to'g'ri tashkil etish, ijtimoiy mas'uliyatni oshirish, davlat siyosatiga dahldorlik tuzg'usini shakllantirish; ijtimoiy jarayonlarni mustaqil tahlil qilish, Qadimgi, O'rtacha asrlar va Yangi davr G'arb falsafasining asosiy g'oyalari, Sharq falsafasining jamiyat taraqqiyotidagi roli, G'arb falsafasi oqimlarining falsafiy mazmun-mohiyatini, G'arb renessansining mohiyati, uning shakllanishiga o'tira asr Sharq ilm-fani va falsafasining ta'sirini, Yangi va eng yangi davr G'arb falsafasining muhim xususiyatlari bo'yicha *tasavvurga ega bo'lishi*;

- yangi ontologiyaning yo'nalishlari, gen ontologiyasi, bioontologiya, tibbiyot ontologiyasining ijtimoiy ahamiyatini, fizik va falsafiy ontologiyaning o'zaro aloqasi va farqlarini, axborotlashgan jamiyatda texnologiyalardan foydalanishda inson va jamiyat manfaatlarini himoya qilish, tabiat ontologiyasida biosfera va noosferaning o'rni, ijtimoiy ekologiya, ekologik ta'lim va tarbiya *haqqida bitishi va ulardan foydalanma olishi*;

- internet ijtimoiy tarmoqlarida axborotni tanlash va ulardan foydalanish usullarini egallashi; o'zining kasbiy faoliyatida mustaqil qarorlar qabul qilishi, bakaaviyarning mos yo'nalishi bo'yicha raqobatbardosh umumkasbiy tayyorgarlikka ega bo'lishi, kiberterrorizm, kibernetika rivojlanish

(cyberbullying)ga qarshi mafkuraviy immunitet shakllangan bo'lishi, globallashuv va barqaror taraqqiyotning omillarini, korruptsiyaning global ma'naviy inqiroz oqibati ekanligini bilishi, unga qarshi kurashda dahldorlik tuzg'usini shakllangan bo'lishi, ijtimoiy jarayonlarni prognozlashga olish, tana va ruhiy sog'lik, tafakkur xavfsizligini ta'minlash, sog'lom turmush tarziga rioya qilish, tanqidiy tafakkur imkoniyatlaridan jamiyat barqarorligini ta'minlash, ijtimoiy nazoratni oshirish va shaxsiy mas'uliyatni oshirish maqsadlarida foydalanish bo'yicha *mulaka va ko'nikmalarga ega bo'lishi kerak*.

Talabalarining kreditlarini olish tartibi

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020-yil 31-dekabrdaqi 824-sonli qarori bilan tasdiqlangan "OTMlarda o'quv jarayoniga kredit-modul tizimini joriy etish tartibi to'g'risida Nizom"ning 15- va 30-bandlariga asosan falsafa fanidan 2 - semestrda **120 soat o'quv yuklamasini o'zlashtirgan**, fan dasturi (sillabus)da belgilangan baholash tartibiga ko'ra *ijobiy baholani* kasbiy *kompetensiyalarini yetarli darajada egallagan* talabaga 2 - semestrda 4 kredit beriladi.

Talaba belgilangan *ta'lim olish natijalariga erisha olmagan taqdirda kreditlar berilmaydi*.

Talabalarining bilimni baholash O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rtacha maxsus ta'lim vazirining 2018-yil 9-avgustdaqi 19-2018-son buyrug'i bilan tasdiqlangan "Oliy ta'lim muassasalarida talabalar bilimni nazorat qilish va baholash tizimi to'g'risida"gi Nizom talablari asosida belgilanadi.

Talabalar bilimni nazorat qilish va baholash mezonlari

(Assessments) (talaba o'zlashtirishini baholash jadvali va mezonlari)
Falsafa faniga kunduzgi bakalavr ta'lim yo'nalishlarida 30 soat ma'ruza, 30 soat seminar va 60 mustaqil ta'lim ajratilgan. Universitet nizomi bo'yicha bu 120 soat yuklama hajmiga 4 kredit beriladi. Joriy va oraliq nazoratda talaba jami 50 ball to'plashi mumkin. Talaba yakuniy nazoratda esa 50 ball to'playdi.

JN mezonlari:

JN: Talaba seminar mavzu rejasiga tayyorlanib muhokamada qatnashsa, har bir mavzu uchun **0,5 ball** (30 juftik uchun) va 1 ballidan (15 juftik uchun) bери boriyadi, jami **15 ball** (30*0,5=15 va 15*1=15) to'playdi hamda **5 ball** kreativ fikri uchun beriladi. Har bir seminar mashg'ulotida bitta seminar va bitta mustaqil ish mavzusini topshirishi lozim. Sirtqi ta'lim yo'nalishi talabalariga 5 ta mavzu bo'yicha har bir mavzu uchun 4 ballidan bери boriyadi, jami 20 ball (5*4=20) to'playdi.

JN ballar(20ball) konvertatsiyasi

baho	Ball	o'zlashtirish
"5"	18-20	90-100%
"4"	14-17	70-89,9%
"3"	12-13	60-69,9%
"2"	11	0-59,9%

ON mezonlari (30ball)

ON: Oraliq nazorati ma'ruza mashg'uloti tugagandan so'ng o'tkaziladi. Oraliq nazoratida talabaga test yoki yozma savollar beriladi.

ON ballar konvertatsiyasi.

baho	Ball	o'zlashtirish
"5"	27-30	90-100%

"4"	21-26	70-89,9%
"3"	18-20	60-69,9%
"2"	17	0-59,9%

YAN mezonni(50ball)

YAN: Yakuniy nazorat test shaklida o'tkazilisa, talabga 30 ta test beriladi va har bir to'g'ri javobi uchun 1 balldan beriladi. Jami 30 ball. Agar, yakuniy nazorat yozma ishi shaklida o'tkazilisa, talabga 3 ta savol o'tilgan mavzulardan beriladi va har bir yozma savol javobi uchun 10 ball beriladi. Jami 30 ball. Mustaqil ish topshiriqlaridagi vazifalarni "og'zaki" yozma vas slaid shaklida himoya qiladi. Talabning muq madaniyati kreativ fikrlashiga va qo'yilgan topshiriqqa mustaqil yondoshuviga qarab 20 ball beriladi. Mustaqil ta'limdan jami 20 ball to'playdi.

YAN ballr konvertatsiyasi

Baho	Ball	o'zlashtirish
"5" baho	45-50	90-100%
"4" baho	35-44	70-89,9%
"3" baho	30-34	60-69,9%
"2" baho	29	0-59,9%

1-Izoh: O'ROO'MTVning 2018 yil 9-avgustidagi 19-2018-son buyruqi (OTM talabalar bilimni nazorat qilish va baholash tizimi to'g'risidagi nizom) 1-jadvali (baholashni "5" baholik shkaladan 100 ballik shkalaga o'tkazish jadvali) 2- jadval (Oliy ta'lim talabalar o'zlashtirishini baholash tizimlarini qiyosiy taqqoslash jadvali) O'zbekiston tizimi) asosan konvertatsiya qilinadi.

2-Izoh: V'Mning 2020 yil 31 dekabrda 824-sonli (OTM ta'lim jarayonini tashkil etish bilan bogliq tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida) qarori 1-ilovasi (OTM o'quv jarayoniga kredit-modul tizimini joriy etish tartibi to'g'risida nizom) ning 1-bob 1-4 bandi, 4-bob 11-14 bandi, 6-bob 29-30-31 bandi, 8-bob 41 bandiga muvofiq kredit beriladi.

Talabani oraliq nazorat turi bo'yicha baholashda, uning o'quv mashg'ulotlari davomida olgan baholari inobatga olinadi.

Nazoratlarining o'tkazilishi muddatlari muayyan o'quv yilida tasdiqlangan o'quv jarayoni jadvali asosida tashkil etiladi.

Talabalar o'zlashtirishini baholash tizimlarini qiyosiy taqqoslash

JADVALI

"S" baholik tizimi	Yevropa kredit transfer tizimi (ECTS-Europan Credit Transfer System)	"100" ballik shkala (%)
"5"(a lo)	"A"	90—100
"4"(yaxshi)	"B"	70—89,9
"3"(qoniqarli)	"C"	60—69,9
	"D"	
	"E"	
	"FX"	
"2"(qoniqarsiz)	"F"	0—59,9

Ma'ruza mashg'ulotlarining soatlar bo'yicha taqsimlanishi:

Fan mazmuni		Soat
Mashg'ulotlar shakli: ma'ruza (M) (2-semestr)		30
1-MODUL. FALSAFA (PHILOSOPHIA)		
M1	Falsafa va uning jamiyat hayotidagi roli	2
M2	Falsafiy tafakkur taraqqiyot bosqichlari: Sharq falsafasi	2
M3	Falsafiy tafakkur taraqqiyot bosqichlari: G'arb falsafasi	2
M4	Borliq (ontologiya) va rivojlanish falsafasi	2
M5	Bilish falsafasi (gnoseologiya)	2
M6	Mantiq	2
M7	Tafakkur shakllari: tushuncha, hukm va xulosa.	2
M8	Jamiyat falsafasi	2
M9	Inson falsafasi (Falsafiy antropologiya)	2
M10	Qadriyatlar falsafasi (aksiologiya)	2
2-MODUL. AXLOQ VA NAPOSAT FALSAFASI. KORRUPTSIYA - HOZIRGI ZAMON GLOBAL MUAMMOSI SHFATIDA		
M11	Axloq falsafasi (Etika)	2
M12	Nafosat falsafasi (Estetika)	2
M13	Globallashtirish va barqaror taraqqiyot falsafasi	2
M14	Korruptsiyaga qarshi kurashning jahon tajribasi	2
M15	O'zbekistonning korruptsiyaga qarshi kurash siyosati	2
Mashg'ulotlar shakli: seminar mashg'ulot (A) (2-semestr) (list of seminar topics)		
A1	Falsafa va uning jamiyat hayotidagi roli	2
A2	Falsafiy tafakkur taraqqiyot bosqichlari: Sharq falsafasi	2
A3	Falsafiy tafakkur taraqqiyot bosqichlari: G'arb falsafasi	2
A4	Borliq (ontologiya) va rivojlanish falsafasi	2
A5	Bilish falsafasi (gnoseologiya)	2
A6	Mantiq	2
A7	Tafakkur shakllari: tushuncha, hukm va xulosa.	2
A8	Jamiyat falsafasi	2
A9	Inson falsafasi (Falsafiy antropologiya)	2
A10	Qadriyatlar falsafasi (aksiologiya)	2
A11	Axloq falsafasi (Etika)	2
A12	Nafosat falsafasi (Estetika)	2
A13	Globallashtirish va barqaror taraqqiyot falsafasi	2
A14	Korruptsiyaga qarshi kurashning jahon tajribasi	2
A15	O'zbekistonning korruptsiyaga qarshi kurash siyosati	2

MUSTAQIL TAILIM VA MUSTAQIL ISHLAR
(Independent study and independent work)

T/r	Mustaqil ta'lim (MT) (2-semestr) Mavzular nomi	Shakli	s/h
1	Dunyoga qarashning mohiyati, tuzilishi va asosiy funksiyalari.	Og'zaki	2
2	Qadimgi Sharqda asodiriy tasavvurlar va falsafiy bilimlarning paydo bo'lishi.	Yozma	2
3	Ilk o'rta asr Sharq falsafasi va uyg'onish davri.	Slaid	2
4	O'rta asr Sharq falsafasi va uyg'onish davri xususiyatlari.	Og'zaki	2
5	Yangi davr Sharq tasavvuri.	Yozma	2
6	Falsafa va tabiiy ilmiy fanlarda borliqning mohiyatiga oid konsepsiyalar.	Slaid	2

7	Rivojlanishning umumiy qonunlari va kategoriyalari.	Og'zaki	2
8	Hissiy, empirik, nazariy, mantiqiy, intuitiv, bilish darajalarining o'zaro aloqasi va farqi.	Yozma	2
9	Jamiyat taraqqiyotida tarixning mazmuni, yo'nalishlari va konsepsiyalari.	Slaid	2
10	Ommaviy madaniyatning shakllanish tarixi va uning turlari: aksilmadaniyat, submadaniyat, populyar madaniyat, ekrani madaniyati.	Og'zaki	2
11	Insonni tushunchasiga dualizm va monizm nuqtai nazaridan yondashuv.	Yozma	2
12	Qadriyat tushunchasining ma'nosi va uning umumiy tavsifi.	Slaid	2
13	Qadriyat nazariyasining shakllanish tarixi.	Og'zaki	2
14	Erkanning mohiyati va ahamiyati.	Yozma	2
15	Zamonaviy axloqiy tarbiyada kosmopolitizmga moyillik.	Slaid	2
16	Siyosatda professional etika va yangi axloq siyosati.	Og'zaki	2
17	Olamni virtual va vizual estetika idrok etishning farqlari.	Yozma	2
18	Globallashuv, globalistika va barqaror taraqqiyot jarayonlarining mohiyati.	Slaid	2
19	Barqaror taraqqiyotni ta'minlashda globallashuvning ijobiy va salbiy yo'nalishlari.	Og'zaki	2
20	Global muammolarning mezonlari va darajalari.	Yozma	2
21	Pandemiya - XXI asrning global muammosi va uning oqibatlari.	Slaid	2
22	Korruptsiyaga qarshi kurash bo'yicha xalqaro qonunlar va qarorlarning O'zbekistonda ratifikatsiya qilishning ahamiyati, iqtisodiy-siyosiy va ijtimoiy-huquqiy mexanizmlari.	Og'zaki	2
23	Mantiqiy tafakkur shakllari va qonunlari o'rganuvchi fan sohasi sifatida.	Yozma	2
24	Tafakkurning mantiqiy shakllari va qonunlari	Slaid	2
25	Tushuncha - predmetlarning umumiy, muhim belgilarini aks ettiruvchi mantiqiy shakl	Og'zaki	2
26	Tushunchalarni bo'lishning maqsadi va tuzilishi.	Yozma	2
27	Xulosa chiqarishning umumiy mantiqiy tavsifi.	Slaid	2
28	Dalillash va ishonch-etiqodning shakllanish jarayoni.	Og'zaki	2
29	O'zbekiston respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyevning "Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi" kitobida rivojlanish modeli va Uchinchi renessans tushunchalari	Yozma	2
30	Amaliy loyihalar: "Mening oilam - mening baxtim", "Ustozim - hayotim chirog'i", "Mening mahallam - mening faxrim", "Mahallamning olim va ziyoli insonlari", "Mening hayot falsafam"	Slaid	2
Jami			60

Asosiy adabiyotlar

1. Davronov Z., Shermuhamedova N., Qahharova M., Nurmatova M., Husanov B., Saitxonova A. Falsafa. – Toshkent: TMU, 2019
 2. Madaeva Sh. Shermuhamedova N. va boshqalar. Falsafa – o'quv qo'llanmasi. – Toshkent: 2019
 3. Muhammadijonova L.A. L.A. Abdulla Sher, Shodimetova G. Axloq falsafasi. – Toshkent: Veshinvestprom, 2023
 4. Saitfazarov I. Mukhtorov A., Salta'ov T., Usmonov F. Falsafa. Darslik. – T.: Innovatsion rivojlanish nashriyat – matbaa uyi, 2021. -424 b.
 5. Саидфазаров И.С., Абулхалилова Г.С., Эрназаров Д.З. Философия (Юртия, Этика, Секретика). Учебное пособие для высшего учебного заведения. LAMBERT Academic Publishing. RU. 2019. -134 стр.
 6. Shermuhamedova N. Falsafa. – Toshkent: Idris Abdurauuf Nashr, 2021. 667-b.
- O'qish uchun adabiyotlar**
1. Mirziyoyev Sh.M. Milliy taraqqiyot yo'limizni qat'iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga

1. ko'taramiz. T. I. – Toshkent: O'zbekiston, 2017.
2. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson ma'naviyatini ta'minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi qabul qilenganiming 24 yilligiga bag'ishlangan tantanali marosimidagi ma'ruzasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2017.
3. Muhammadijonova L.A. Davlat xizmatchisi etkasi va imidji. – Toshkent: Universitet, 2017.
4. Rumi J. Yetti majlis. – Toshkent: Yangi asr avloidi, 2019
5. Rumi J. Masnaviy. 40 ilduzda sharh. – Toshkent: Navruz, 2019
6. Y'zbekistonning korruptsiyaga qarshi kurash strategiyasi. / Aliyeva B., Mustafayev A., Hovopov T. va boshqalar. / Unga qo'llanma. Toshkent: DUNIY, 2022. –320b.
7. Исқомил Санфазаров. Янги Ўзбекистон: инсон қадрини улуғлашган юрт. – Т.: ИЛИМ ЗИЕ-ЗАКОБАТ МЧЖ, 2023. –209 б.
8. O'zbekiston falsafasi tarixi. Aliqulov X. mas'ul muharrir, mualliflar jamoasi. -Toshkent: Noshir, 2013
9. Sharipov M. Mantiq. – Toshkent: 2003
10. Shermuhamedova N.A. Gnoseologiya-bilish nazariyasi. –Toshkent: Noshir, 2009
11. Shermuhamedova N.A. Boriq va rivojlanish falsafasi. –Toshkent: Noshir, 2018
12. Shermuhamedova N.A. Inson falsafasi. –Toshkent: Innovatsiya-Ziyo 2021
13. Shermuhamedova N.A. Falsafa. –Toshkent: Idris Abdurauuf Nashr, 2021. 633 b.
14. Shermuhamedova N.A. Korruptsiyaning sabablari va shakllari//Falsafa va hayot 2019, № B-39-55.
15. K. S. Guttenplan, J.Hornsby, C. Janaway. Reading philosophy. Blackwell Publishers Ltd. UK. 2003. P-341.

Axborot manbalari

1. www.ziyouz.net
2. www.edu.uz
3. www.google.uz
4. www.gov.uz

Muallif:	Fan o'qituvchisi to'g'risida ma'lumot		
E-mail:	Anvar Buranov,	Ijtimoiy-gumanitar fanlar	kafedrasida katta o'qituvchisi
Tashkilot:	musanamirki@yandex.ru		
Taqrizchilar:	Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti, Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasida		
Taqrizchilar:	Sattorov V.N.	(imzo)	
Taqrizchilar:	Musaev M.T.	(imzo)	
Taqrizchilar:	Respublika Ma'naviyat va ma'rifat markazi huzuridagi Ijtimoiy-ma'naviy tadqiqotlar instituti bo'lim boshlig'i, siyosiy fanlari doktori (DSc)	(imzo)	

Falsafa fani syllabusini Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti O'quv-uslubiy kengashining 2023 yil " " avgustidagi yig'ilish bayoni bilan tasdiqlangan.

Falsafa fanidan ishchi o'quv dasturi (syllabus) Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasining 2023 yil ___ avgustidagi I-son yig'ilishida muhokama qilingan va ma'qullangan.

O'quv-uslubiy boshqartirma boshlig'i:

Fakultet dekani:

Kafedra mudiri:

Tuzuvchi:

A.R.M.

V. Nazarov

B. Elov

I. Aslonov

A. Buranov

A. R. M.